

Är du rätt placerad?

En rapport om sparande

2021-10-20

Rapporten är baserad på beräkningar av Swedbank och Sparbankerna

Innehållsförteckning

Kontakt.....	2
Osäkerheten på börsen – är du rätt placerad?	3
Skilj på riksvilja och risktolerans.....	3
Sparhorisonten har stor betydelse	3
Vad är risk?	4
Hur får man pengarna att växa?	4
Fem mentala fällor du bör känna till.....	5
Råd till alla småsparare.....	6
Tabeller	7

Kontakt

Arturo Arques

Swedbanks och Sparbankernas Privatekonom

Mejl: arturo.arques@swedbank.se

Telefon: +46 8 585 907 45

Madelén Falkenhäll

Senioranalytiker, Swedbank

Mejl: madelen.falkenhall@swedbank.se

Telefon: +46 8 585 902 51

Osäkerheten på börsen – är du rätt placerad?

Osäkerheten på börsen har ökat. Många småsparare har varit med på en bra resa på börsen de senaste åren men har den senaste tiden fått se sitt sparkapital minska i värde. Är det dags att kliva av eller ska man ligga kvar med sina pengar på börsen är det många som nu undrar över.

Tyvärr finns det ingen kristallkula som kan se in i framtiden och ge oss ett säkert svar på vart börsen är på väg. Även om en kristallkula ligger högt på önskelistan bland alla investerare vet de som varit med länge att det går att vara framgångs ändå.

- För att lyckas på börsen måste man vara långsiktig, spara regelbundet och ha koll på avgifterna, säger Arturo Arques, Swedbank och sparbankernas privatekonom.

Ett mått på den ökade osäkerheten är volatiliteten som den senaste tiden stigit från 12 procent i augusti till 16 procent i oktober.¹ Stigande volatilitet är sällan bra för börsen, det betyder ofta lägre börskurser. Aktie- och aktieindexoptioner prissätts med hjälp av bland annat den skattade framtida volatiliteten. Optionsmarknaden reagerar ibland före börsen. Ett sätt att få en föraning om vart börsen är på väg kan därför vara att följa prissättningen av optioner.

Skilj på riskvilja och risktolerans

När man investerar sina sparpengar är det viktigt att utgå från sin riskvilja och skilja mellan riskvilja och risktolerans. Risktolerans är ett mått på hur mycket risk du tål, det vill säga hur mycket du tål att förlora. Riskvilja är ett mått på hur stora förluster du är beredd att acceptera i värsta fall. Som småsparare är det viktigt att bestämma sig för vilken risk du vill ta med ditt sparkapital och anpassa placeringarna efter din riskvilja.

- Utgå alltid från din riskvilja när du placerar dina pengar. Välj och vikta sedan dina placeringar så att du maximerar den förväntade avkastningen, säger Arturo Arques.

Sparhorisonten har stor betydelse

Din sparhorisont har betydelse för vilken risk du bör ta när du placerar dina pengar på börsen. Ju längre sparhorisont du har desto högre risk kan du ta. Sannolikheten att

¹ Källa: Swedbank. Implicit volatilitet för OMX-optioner och den historiska volatiliteten för OMX-Index.

drabbas av en negativ avkastning minskar med tiden. Om börsen går ner från en dag till en annan är fifty-fifty men sannolikheten att börsen står lägre efter ett år är en på tre. Problemet är att du inte vet i förväg om det är i år börsen ska gå ner. Har du en sparhorisont på tio år är sannolikheten liten att pengarna har minskat i värde.

- Två individer med samma preferenser på avkastning och risk men med olika sparhorisont bör ha olika fördelning mellan pengar på börsen och pengar i ränteplaceringar. Den med längre sparhorisont kan kosta på sig att ha en högre andel aktier, säger Arturo Arques.

Vad är risk?

Finansteoretiskt definieras risk som spridningen på avkastningen, ofta mätt i termer av standardavvikelse eller "volatilitet". Ju högre volatilitet desto större spridning på avkastningen. Det vill säga desto mer går börsen upp och ner från en dag till en annan. Ur ett småspararperspektiv är det inget oviktigt mått men det finns två andra riskmått som bättre förklarar risken. Sannolikheten att drabbas av en negativ avkastning efter till exempel fem år är ett exempel och hur mycket du kan förlora maximalt en enskild månad eller ett enskilt år är ett annat.

- Volatiliteten i all ära, men jag tror att sannolikheten att drabbas av en negativ avkastning och vad som kan hända i värsta fall är två bättre mått på risk för den breda allmänheten, säger Arturo Arques.

Hur får man pengarna att växa?

Idag är den riskfria avkastningen noll. Tar man ingen risk får man heller ringen avkastning. Men hänsyn till inflationen tappar man idag köpkraft om man inte tar risk. Problemet med att ta risk är att få vet hur sambandet mellan förväntad avkastning och risk ser ut och vilken risk som följer med en viss investering.

- Sambandet mellan avkastning och risk är sällan linjär och på kort sikt alltid väldigt osäker därför bör du ha en lång sparhorisont. Marginalnyttan med att ta mer risk ökar fram till en viss nivå, därefter minskar marginalnyttan. Maximal avkastning i relation till risken får man normalt när man har en aktieandel i sin portfölj mellan 20 och 80 procent, säger Arturo Arques.

För den med riktigt lång sparhorisont kan en aktieandel på 100 procent motiveras även för den som har en normal eller genomsnittlig riskvilja. Det beror på att portföljens volatilitet får en allt mindre betydelse när sparhorisonten ökar. Sannolikheten att drabbas av en negativ avkastning minskar nämligen med sparhorisonten.

Som småsparare bör man börja med att ta reda på den egna riskviljan och översätta denna riskvilja i termer av allokering, det vill säga en lämplig fördelning mellan aktier och räntebärande. När det är gjort är det dags att bestämma sig för vilka aktier eller aktiefonder och vilka räntebärande placeringar man ska investera i. Idag finns det över 300 bolag noterade på börsen och flera tusen olika fonder att välja mellan. Att placera sina pengar själv ställer en hel del krav på tid, lust och kunskap. Men för den som vill gå det att med relativt enkla medel skaffa sig tillräckligt med kunskap för att lyckas med sina placeringar. Det är dock viktigt att man som småsparare inte går i några mentala fällor och följer några enkla steg i investeringsprocessen.

- Att lära sig några enkla placeringsregler kan alla göra, problemet är oftast att undvika alla mentala fällor. Det sistnämnda gäller inte minst alla män, säger Arturo Arques.

Fem mentala fällor du bör känna till

1. Förlustaversion

Viljan att undvika en förlust är så stark att man kan ändra sig från att inte tycka om risk, till att välja en hög riskplacering, enbart för att undvika en förlust. Ett typexempel på detta är att placera ännu mer pengar i en aktie som fallit mycket, istället för att sälja den och ta förlusten. Trots att framtidsutsikterna för bolaget är mycket dåliga. Tänk så här: Låt säga att någon sålde dina aktier över natten och att du istället hade pengar på kontot morgonen efter. Skulle du köpa tillbaka aktierna då? Eller hellre placera pengarna på något annat sätt?

2. Överkonfidens

Överskattar sin egen förmåga, detta kan vara direkt skadligt när det gäller investeringar. Att tro sig veta mycket mer än vad man i själva verket gör är att vara överkonfident. Det kan leda till ett för högt risktagande och stora förluster. Man kan haft tur med ett antal aktieaffärer som lett till en känsla att man behärskar aktiehandel, vilket leder till att man vill satsa ännu mer pengar trots svårigheten att förutse framtida kurser. Tänk så här: Ingen har en kristallkula och var noga med att uttrycka dig försiktigt om framtida avkastning.

3. Mentala konton

Behandlar pengar olika, beroende på vad dom ska användas till. Exempel att ta ett konsumtionslån för att diskmaskinen har gått sönder och pengarna på "vitvarukontot" inte räcker. Trots att det finns pengar på andra konton. Tänk så här: Alla pengar på de olika kontona är del av samma pott så det spelar ingen roll vart pengarna tas ifrån. Se till helheten.

4. Konfirmationsbias

Att aktivt leta efter, eller att snabbt acceptera ny information som bekräftar en övertygelse man redan har. Exempelvis en person som redan har en försiktig inställning till aktiemarknaden kan bekräfta sina fördomar att aktieplaceringar är dåliga bara för att börsen faller mycket en dag. Tänk så här: konfirmationsbias är bara skadligt om övertygelsen är fel. Övertygelsen kan vara svår att ändra på. Då krävs det att man tar en ordentlig diskussion med en rådgivare som hjälper till att ifrågasätta dom övertygelser som kan leda till dåliga placeringsbeslut. Till exempel om du är övertygad om att aktieplaceringar är dåliga. Regelbunden utbildning är bra för att städa bort eventuella felaktiga övertygelser om olika placeringar.

5. Ankring

Mentalt fastna i att ett visst pris är rimlig för en placering, trots att förutsättningarna har förändrats. Exempelvis få för sig att ett rimligt pris på en aktie är det pris man en gång köpte aktien för, istället för att ta hänsyn till hur framtidsutsikterna för företaget och aktiemarknaden ser ut.

Tänk så här: Ta hjälp av en rådgivare som kan berätta hur de rimliga förväntningarna för olika placeringar ser ut och att de förväntningarna baseras på all den fakta som bankens bästa analytiker har. Viktigt att känna till att aktiekurserna styrs av hur företaget förväntas gå och andra faktorer utanför din kontroll.

Råd till alla småsparare

- **Ta reda på dina riskvilja och risktolerans**
Hur mycket tål du att förlora utan att behöva ändra ditt sätt att leva? Hur mycket kan du acceptera att förlora under en månad och under ett år?
- **Översätt din riskvilja i termer av fördelning mellan aktier och räntebärande placeringar**
Med hjälp av nedanstående tabell kan du hitta en lämplig fördelning.
- **Välj och vikta värdepapper och finansiella instrument**
Det vill säga välj aktier, aktiefonder, räntebärande värdepapper eller räntefonder med hjälp av till exempel din banks hemsida (aktier, räntebärande, fonder etc.) eller Morningstar (endast fonder).
- **Rebalansera vid behov**
Det vill säga anpassa andelen aktier och räntebärande placeringar efter en viss tid om andelen aktier och ränteplaceringar avviker för mycket från den lämpliga fördelning du utgick ifrån. Avviker till exempel aktieandelen mer än 10 till 15 procent kan det vara klokt att dra ner andelen aktier. Samma sak gäller om andelen aktier understiger den ursprungliga fördelningen. I det förstnämnda fallet är risken i portföljen högre än din riskvilja. I det sistnämnda fallet är den förväntade avkastningen lägre än ditt avkastningskrav. Det viktiga är att ha rätt risk, varken för hög eller för låg risk, i dina placeringar.
- **Se till att spara regelbundet och ha koll på avgifterna.** Långa sparhorisonter är bra men inte höga avgifter. Tänk på att billigast är inte alltid bäst och att dyrast är sällan bäst. Och tänk på att det bästa sparandet är det sparandet som faktiskt blir av.

Tabeller

Tabell 1. Riskvilja, allokering, förväntad avkastning och risk

Riskvilja	Aktier	Ränte- bärande	Förväntad avkastning	Sannolikhet för negativ avkastning efter fem år	Sämsta fall enskilt år
Hög	100%	0%	7,0%	22%	-36%
Hög	90%	10%	6,4%	21%	-32%
Hög	80%	20%	5,8%	20%	-28%
Normal/Hög	70%	30%	5,2%	19%	-25%
Normal/ Genomsnittlig	60%	40%	4,6%	18%	-21%
Normal/ Genomsnittlig	50%	50%	4,0%	16%	-17%
Normal/ Genomsnittlig	40%	60%	3,4%	14%	-14%
Låg till måttlig	30%	70%	2,8%	11%	-10%
Låg	20%	80%	2,2%	8%	-6%
Låg	10%	90%	1,6%	3%	-3%
Låg	0%	100%	1,0%	1%	-1%

Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Placeringar i finansiella instrument kan både stiga och sjunka i värde. Syftet med tabellen är att ge en uppskattning över risken vid investeringar i aktiemarknaden och räntor med en investeringshorisont på mellan 5-10 år. Skattningarna är förenade med osäkerhet och ska därför tolkas med försiktighet. Värdena har inte tagit hänsyn till skatter och avgifter.

Tabell 2. Riskvilja, sparhorisont och allokering

Riskvilja	Sparhorisont					
	5 år		10 år		20 år	
	Aktier	Ränta	Aktier	Ränta	Aktier	Ränta
Hög	75%	25%	100%	0%	100%	0%
Normal/hög	60%	40%	85%	15%	90%	10%
Normal/genomsnittlig	50%	50%	75%	25%	80%	20%
Låg/måttlig	30%	70%	60%	40%	70%	30%
Låg	10%	90%	50%	50%	60%	40%